

Zonder de liefde wordt het niets; Jood en niet-Jood in de Efezebrief

Lezing door René Maathuis tijdens themadag Jules Isaac Stichting, Poortkerk, Veenendaal, 11-11-17

Broeders en zusters,

Voor veel christenen is de titel van een in 2009 in Amerika verschenen boek 'Paul was not a christian' een schokkende titel. Hoezo was Paulus geen christen? De Bijbel beschrijft toch zijn bekeringsgeschiedenis? Toen hij -in Handelingen 9- Damascus naderde, kwam er toch licht uit de hemel dat hem omstraalde, werd hij toch door de Here bekeerd én verkondigde hij, enkele dagen later in Damascus, dat Jezus de Zoon van God was én dat Jezus de Christus was?

Het is toch wel duidelijk dat Paulus van het jodendom naar het christendom is overgegaan? Hij is toch één van de eersten in de kerkgeschiedenis die in de kaartenbak van de kerk werd opgenomen? Deze bekeringsgedachte wordt gevoed door opschriften in -bijvoorbeeld- de NBG-vertaling uit 1951 en de Herziene Statenvertaling uit 2010. Boven Handelingen 9 staat daar 'de bekering van Saulus'. Hoewel ik niet helemaal gelukkig ben met de NBV uit 2004, ben ik wél gelukkig met hun opschrift boven Handelingen 9: 'Saulus geroepen'.

In deze woorden hoor ik de gedachte van een Zweeds theoloog: Krister Stendahl. In zijn boek uit 1976 'Paulus onder joden en heidenen' schrijft hij dat de gebeurtenis op de weg naar Damascus 'meer een roeping was dan een bekering' en dat lijkt mij een zeer goede gedachtengang. Paulus liet het jodendom en zijn jood-zijn niet achter zich. Immers, later, in Handelingen 22, verklaart hij volmondig zijn 'jood-zijn': vers 3 'Ik ben', dus niet: 'ik was', nee, 'ik ben een Jood (...)'.
Ja, de 'Damascus-ervaring' was 'geen bekering van jodendom naar christendom' máár een roeping. Paulus werd door Jezus geroepen. Tot wie of wat werd hij geroepen? Wel, hij werd geroepen door en tot zijn Messias en hij werd geroepen tot verkondiger voor de heidenen. Ja, in het komen tot Jezus, kwam de jood Paulus tot de beloofde en gekomen Messias. Kwam hij tot zijn Messias en hij bleef een jood. Met andere woorden: als een Messiasbelijdende jood heeft hij zijn brieven geschreven en in dit referaat zoemen wij in op de Efezebrief.

Deze brief wordt algemeen gezien als een belangrijke en invloedrijke brief van Paulus. Calvijn typeerde de brief als 'zijn favoriete brief' en hield er een serie van 48 preken over. De bekende Martyn Lloyd-Jones heeft in de 20ste eeuw ook een serie preken over de Efezebrief gehouden en daar zijn nu -zowel digitaal als in gedrukte vorm- 232 preken van beschikbaar: 48 preken, 232 preken: altijd baas boven baas.

Tekenend voor het belang van de brief is ook het feit dat van Karl Barth, in het voorjaar van dit jaar, voor het eerst in het Engels taalgebied het boek 'The epistle to the Ephesians' is uitgegeven. Bovendien zie ik het voortdurende belang van de brief in de verschijning van een buitengewoon uitgebreid commentaar in 2002: bijna 1000 pagina's worden aan de slechts zes

Tekenend voor het belang van de brief is ook het feit dat van Karl Barth, in het voorjaar van dit jaar, voor het eerst in het Engels taalgebied het boek 'The epistle to the Ephesians' is uitgegeven. Bovendien zie ik het voortdurende belang van de brief in de verschijning van een buitengewoon uitgebreid commentaar in 2002: bijna 1000 pagina's worden aan de slechts zes

Efeze-hoofdstukken gewijd. Ja, de Efezebrief hoort, mét de Romeinenbrief, tot één van de meest invloedrijke geschriften op het christelijk denken.

In het kader van de themadag besteden wij aandacht aan déze brief omdat zij, volgens het commentaar van Markus Barth, als geen ander NT-isch geschrift, zaken ter berde brengt over de relatie tussen Israël en de kerk. Bovendien komt in de brief ons dagthema -de liefde- nadrukkelijk aan de orde. Zélfs nadrukkelijker dan in andere brieven van Paulus, maar daar zullen wij het in het tweede deel van dit referaat over hebben. Nu wil ik met u het begin van de brief lezen op een manier waarop u de brief misschien nog nooit hebt gelezen. Zo'n lezing vraagt overigens wel een open houding. U moet oude vertrouwde wegen van uitleg durven verlaten.

De christelijke apologeet C.S. Lewis onderstreept het belang van zo'n houding als hij het beeld van een reis uitwerkt. Als ik het met mijn eigen woorden mag zeggen, maakt het een heel verschil of je op reis in -zeg maar- India, alleen bij de eigen groep blijft, in het hotel de maaltijden gebruikt, alleen de toeristische hotspots bezoekt óf dat je, los van het vertrouwde reisgezelschap, zelf op zoek gaat naar een ontmoeting met inwoners van dat land óf je openstaat voor een ervaring op -bijvoorbeeld- een overdekte inheemse markt in Bombay én of je iets onbekends wil eten.

Natuurlijk is het verlaten van de vertrouwde groep wel spannend máár het levert nieuwe inzichten en verrijkende ervaringen op. Nu, om met een open vizier een vertrouwde lezing van de Efezebrief verlaten, is ook spannend maar het zal ons verrijken. Althans: zo heeft het bij mij gewerkt.

Voordat u echter gaat denken dat ik een origineel theoloog ben die een eigen vondst laat zien, moet ik u zeggen dat ik vanmorgen slechts een soort doorgeefluik ben van gedachten van Mark Kinzer, een Messiasbelijdende Jood die in de relatie jood-niet-jood baanbrekend werk heeft verricht.

Volgens hem gaat Paulus in deze brief uit van het ene lichaam van Christus waarin sprake is en blijft van jood en niet-jood. Met deze opvatting gaat Kinzer in tegen de gangbare gedachte dat het verschil tussen jood en niet-jood binnen de gemeente van Christus, in Christus is opgeheven. Volgens Kinzer gaat Paulus juist uit van een in Christus levende gemeenschap van joden en niet-joden die met God en met elkaar verzoend zijn én wier onderscheiden eigenheid niet uitgewist hoeft te worden.

'Eén in de Messias', zéker, máár wél als jood of als niet-jood. Die identiteit gaat niet verloren. Helaas heeft men in de kerkgeschiedenis -als ik het zo mag zeggen- alles op een grote hoop gegooid en op die ene hoop de term 'christenen' geplakt. Zeer terecht laat Kinzer een bijbels tegengeluid horen.

Als wij naar de brief gaan, lezen wij in het allereerste vers (en ik gebruik de NBG-vertaling): 'Paulus, door de wil van God een apostel van Christus Jezus, aan de heiligen en gelovigen in Christus Jezus, die te Efeze zijn'. De gangbare opvatting is dat 'de heiligen en gelovigen in Christus Jezus' één en dezelfde categorie vormen. Beide woorden worden als synoniemen van elkaar gezien. 'Heiligen' zijn dan de gelovigen die, uit de wereld, door God zijn geroepen om bij Hem te horen.

Deze mensen zijn dus apart gezet van de wereld en geplaatst bij God. Vervolgens worden deze mensen nader omschreven als 'zij die in Christus Jezus geloven' om dan uiteindelijk de begrippen 'heiligen' en 'gelovigen' samen te laten vallen in het ene begrip 'christenen'. Als wij dit als startpunt van de brief nemen, slaan wij een verkeerde weg in. Een weg waarop Israël uit het zicht is verdwenen en de kerk alleen overblijft. Niet voor niets wordt de Efezebrief ook wel 'de kerkbrief' genoemd.

Volgens mij is het gebruik van 'heiligen en gelovigen in Christus Jezus' geen voorbeeld van afwisselend woordgebruik waarmee dezelfde zaak met verschillende woorden wordt omschreven máár is hier sprake van twee categorieën gelovigen in de ene gemeente van Efeze. Namelijk: gelovigen uit Israël ('heiligen') en gelovigen uit de heidenen ('gelovigen in Christus Jezus').

In Deuteronomium 7 vers 6 lezen wij 'Want gij (en dat is dan Israël) want gij zijt een volk, dat de HERE, uw God, heilig is; ú heeft de HERE, uw God, uit alle volken op de aardbodem uitverkoren om zijn eigen volk te zijn'. Met andere woorden: God heeft Israël afgezonderd van de volkeren, apart gezet, geheiligd om zo Zijn volk te zijn en om zo 'tot een licht der volken' te zijn 'opdat mijn heil reike tot het einde der aarde', Jesaja 49 vers 6.

Mét 'gelovigen in Christus Jezus' wordt er een andere, een tweede categorie geïntroduceerd. En Paulus handhaaft in de brief het onderscheid tussen deze twee categorieën. Voorbeeld? Wel, in hoofdstuk 2 vers 19 lezen wij 'Zo zijt gij dan geen vreemdelingen en bijwoners meer, maar 'medeburgers der heiligen' (...). Er zijn 'de heiligen' en er zijn 'de medeburgers der heiligen': twee aparte categorieën. Hetzelfde lees ik in hoofdstuk 3 vers 18. 'Geworteld en gegrond in de liefde, zullen jullie dan samen met alle heiligen (...). Volgens sommige uitleggers ziet het 'alle heiligen' hier op 'alle geheiligde gelovigen uit Israël en de volken'. Maar zou het ook niet zo kunnen zijn dat met 'jullie' 'de gelovigen uit de heidenen' wordt bedoeld en met 'alle heiligen' alle heiligen uit Israël? Samen met Israël -zegt het vers dan- leert de kerk de liefde van Christus kennen. Terug naar het begin van de brief. In het gedeelte vanaf vers 3, dus ná groet en zegenbede, handhaaft Paulus die twee verschillende categorieën. Boven dat gedeelte staat in de NBG-vertaling het opschrift 'Rijkdom van de uitverkorenen'. In menig gereformeerde preek ging men dan, wat plat gezegd, helemaal los over de uitverkiezing. Met een christelijke bril op, werden dan deze eerste verzen gelezen, uitgelegd en toegepast en was het klip en klaar dat Paulus het hier over 'ons christenen' had.

Over 'ons' die 'in Christus waren uitverkoren voor de grondlegging van de wereld', vers 4. Ja, in deze lofzang op het welbehagen van God in Christus las de christelijke kerk zichzelf terug. En als Paulus in vers 5 schreef dat 'God ons tevoren ertoe bestemd heeft om als zonen van Hem te worden aangenomen door Jezus Christus (...), nou, dan gaat het toch over ons 'christenen'? Dat is toch duidelijk? Echter in navolging van Kinzer denk ik dat er andere lezing mogelijk is en ook bedoeld is. In deze lezing letten wij in hoofdstuk 1 vers 3 tot en met 13 op het zorgvuldige gebruik door Paulus van de persoonlijke voornaamwoorden 'ons', 'wij' (eerste persoon meervoud) en 'jullie' (tweede persoon meervoud). En hoor ik de joodse Paulus in mijn gedachten spreken over 'wij joden' en 'jullie heidenen'. Hiermee splitst hij de gemeente niet op, maar onderscheidt hij die ene gemeente in twee bloedgroepen. En van de bloedgroep 'wij, ons' wordt dan geschreven dat zij 'in Hem zijn uitverkoren': dus Israël is door God uitverkoren. Deze 'wij' wordt in vers 12 nader omschreven met 'wij, die reeds tevoren onze hoop op Christus hadden gebouwd'. En als wij hier, in plaats van het woord 'Christus', het woord 'Messias' lezen, dan gaat het over 'wij, die reeds tevoren onze hoop op de Messias hadden gebouwd', en dat klinkt toch als een uitspraak van een jood en niet van een niet-jood? Ik bedoel, de eerste mensen die op de Messias hoopten, waren toch joden?

Nu, als wij hoofdstuk 1 vers 3 tot en met 12 lezen en ons dan bedenken dat wij bij 'wij' en 'ons' aan Israël, aan de Joden moeten denken dan is het duidelijk dat Paulus pas in vers 13 de niet-joden op het oog heeft. Ook hier geldt blijkbaar: eerst de Jood, dan de heiden. In vers 13 lezen wij 'In Hem zijn 'ook 'jullie' nadat 'jullie' het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis, hebben gehoord (...). Niet alleen Israël, niet alleen de jood, nee, ook jullie heidenen. Nu, ik hoop dat het zo enigszins duidelijk is dat Paulus de gemeente van Efeze als één gemeente ziet, die uit 'heiligen' en 'gelovigen in Christus Jezus' bestaat en dat hij hen in die twee verschillende identiteiten aanspreekt.

Een andere belangrijke bewijsplaats van Kinzer is het gedeelte van Efeze 2 vers 11 tot en met 22. Om het vanmorgen niet te ingewikkeld te maken, hoop ik dat u van mij wilt aannemen dat dit

gedeelte, in de gebruikte structuur van de brief, als het hart van de eerste drie hoofdstukken oplicht én dat dit gedeelte dus uitermate belangrijke is. Hier wordt wat gezegd. Kijk maar.

In vers 11 spreekt Paulus die 'jullie' aan én specificeert hij hen met 'die vroeger heidenen waart naar het vlees (...) dat jullie te dien tijde zonder Messias waart, uitgesloten van het burgerrecht Israëls en vreemd aan de verbonden der belofte, zonder hoop en zonder God in de wereld'. In vers 17 staat 'En bij Zijn komst heeft Hij vrede verkondigd aan u, die veraf waart' (heideneen stonden veraf van de belofte van de Messias) 'en aan hen, die dichtbij waren' (aan joden aan wie de Messias was beloofd). Vers 18 gaat dan verder met 'door Hem (dus: door de Messias) door Hem hebben wij beiden (jood en heiden) in één Geest de toegang tot de Vader. Zo zijn jullie dan geen vreemdelingen en bijwoners meer maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods (...). In Hem (dus weer: in de Messias) wast elk bouwwerk, goed samengevoegd, op tot een tempel, heilig in de Here, in wie ook jullie mede gebouwd wordt tot een woning van God, in de Geest'. Het is een hele mondvul maar wat hier opvalt, is het gebruik van een grieks voorvoegsel dat wij tegenkomen in 'mede-burgers', 'goed samen-gevoegd' en 'mede-gebouwd'. Met dat griekse voorvoegsel wordt de gemeente in Efeze geschilderd als een levende realiteit waarin jood en heiden samenleven én elkaar tot zegen zijn. Bijvoorbeeld Efeze 3 vers 18 zegt -zo stelde ik voor- 'geworteld en gegrond in de liefde, zullen gelovigen uit de heidenen' samen met alle 'gelovigen uit Israël' in staat zijn te vatten, hoe groot de breedte en lengte en hoogte en diepte is, en te kennen de liefde van Christus (...)'.

Wat brengt ons dit allemaal? Wel, kort en bondig: in Christus horen jood en niet-jood bij elkaar en kunnen zij elkaar tot zegen zijn. Deze gedachte van eenheid in Christus wordt in de Efezebrief duidelijk onderstreept door 1) het volstrekt unieke gebruik van het griekse woord 'eenheid'. Immers, in het hele Nieuwe Testament komen wij dat specifieke woord alleen in Efeze 4 vers 3 en 13 tegen. Het wordt onderstreept door 2) het griekse woord 'ev' -één- een woord dat veertien keer wordt gebruikt. Bijvoorbeeld in hoofdstuk 4: één lichaam, één Geest, één Here, één geloof, één doop, één God en Vader. En het wordt onderstreept door het veelvuldige gebruik van woorden als 'in Christus', 'in Wie' en 'in de Here'. Woorden die duidelijk maken door Wie de eenheid gestalte krijgt en deze woorden komen 38 keer voor. Dus: 'eenheid' is belangrijk en wordt gevonden 'in de gemeente' en dat woord 'ekklesia' wordt negen keer gebruikt.

Tussen twee haakjes: Kinzer handhaaft dat griekse woord 'ekklesia' omdat het woord 'kerk' (zoals de NBV het in de Efezebrief stelselmatig vertaalt) omdat dat woord de gedachte aan een christelijke kerk oproept waarbij de jood volledig uit beeld is. Nu, ik hoop dat het enigszins duidelijk is geworden dat het Paulus (en dus ook Kinzer) dat het hen om eenheid is te doen?

Oké, die eenheid bestaat dan wel uit twee verschillende identiteiten maar het is een eenheid 'in Christus'. En deze eenheid is een door God gegeven eenheid. Het is niet een door God gedwongen, afgedwongen, opgelegde eenheid die geen stand houdt. Nee, God schenkt de eenheid door die van binnenuit te bewerken en wel door de liefde. En dan zijn wij bij de titel van deze lezing uitgekomen: 'zonder de liefde wordt het niets'.

Broeders en zuster, de liefde is een buitengewoon belangrijk onderwerp in de Efezebrief, kijk maar. Als werkwoord en zelfstandig naamwoord wordt het 20 keer genoemd. Opgeteld in alle brieven van Paulus, gebruikt hij het werkwoord 'liefhebben' 38 keer waarvan alleen al 10 keer in de Efezebrief. Ook het zelfstandig naamwoord 'liefde' gebruikt hij 10 keer én -afgezien van de eerste Corinthebrief met het bekende hoofdstuk over 'de liefde'- wordt dit zelfstandig naamwoord vaker in de Efezebrief gebruikt dan in welke andere brief van Paulus ook.

Met recht kunnen we dus zeggen dat 'liefde' een zeer aangelegen punt is in deze brief. En dan niet zomaar 'liefde' -dat voelt u wel aan- maar 'agape'. De zichzelf gevende, opofferende en onbaatzuchtige liefde. Het gebruik van 20 keer is dan nog te onderscheiden in 5 keer de liefde van God, 3 keer de liefde van Christus, 11 keer de onderlinge liefde van gelovigen én 1 keer -aan het slot- de liefde van de gelovige voor Christus: 'De genade zij met allen, die onze Here Jezus Christus onvergankelijk liefhebben'.

Waarom zo'n nadruk op 'de liefde'? Wel, dé reden zou natuurlijk kunnen zijn dat Jezus de liefde Zelf zó sterk benadrukt. Immers, wij moeten God liefhebben en de naaste als onszelf. En in navolging van Jezus schrijft Paulus in Romeinen 13 dat 'de liefde de naaste geen kwaad doet' en dat 'de liefde daarom de vervulling van de wet' is. Maar ja, dat verklaart de specifieke nadruk in de Efezebrief natuurlijk niet. Immers, waarom wel in de Efezebrief en niet in -bijvoorbeeld- de Filippiëzenbrief? Nee, die nadruk is eigenlijk alleen te verklaren door een duidelijk gebrek aan liefde. Door een barst in die liefde. Een barst? Ja, kijk maar.

Broeders en zusters, naast de Efezebrief wordt ook in Handelingen en in 'de Openbaring van Johannes' over Efeze geschreven. In Handelingen 20 is het duidelijk dat Paulus met liefde in de gemeente heeft gewerkt. In vers 30 waarschuwt hij de oudsten dat er 'uit uw eigen midden mannen zullen opstaan, die verkeerde dingen spreken om de discipelen achter zich aan te trekken'.

Met andere woorden: Paulus voorziet een barst in de eenheid door een barst in de onderlinge liefde. Als Timoteus later in Efeze is, moet hij daar blijven om sommigen te bevelen 'geen andere leer' te brengen (1 Timotheüs 1 vers 3). Ook hier weer: barst in de eenheid doordat de liefde wegsijpelt. Meteen daarna noemt Paulus het doel van de vermaning: het bevorderen van de liefde, vers 5. Ja, de vinger wordt op de zere plek gelegd óm zó tot groei in de liefde te kunnen komen. In het boek 'Openbaring' is Efeze één van de zeven gemeenten die een brief ontvangen. Allereerst wordt de gemeente in die brief om haar werken, inspanning en volharding geprezen maar dan verandert de toon. 'Maar ik heb tegen u, dat gij uw eerste liefde hebt verlaten'. Deze eerste liefde ziet volgens mij op de volle overgave aan Christus waar een onderlinge liefde uit wegloopt. Ik bedoel, het liefhebben van Christus kan toch niet los staan van het liefhebben van medegelovigen? Het één is toch het gevolg van het ander?

Nu, de gemeente wordt opgeroepen tot bekering en tot het doen van hun 'eerste werken'. Dus tot liefdewerken uit liefde tot Christus en elkaar. 'Liefde' zoals die eerst in de gemeente werkzaam was. En als de gemeente niet tot deze liefdewerken terugkeert, zal de Here de kandelaar wegnemen. Mogen wij hier niet concluderen dat haperende broederliefde en haperende eenheid met elkaar samenhangen? En dat een afbrokkelende eenheid de broederliefde nóg meer onder druk zet? Ja, het is duidelijk: 'Zonder de liefde wordt het niets'.

Zoals ik al heb gezegd, is de liefde het aangelegen punt in de Efeze-brief. Door de hele brief heen is het wel duidelijk dat Paulus op dit onderwerp hamert omdat hij daar de enige oplossing voor de afbrokkelende eenheid in ziet. Alleen vanuit de liefde van Jezus Messias, alleen 'geworteld en gegrond in de liefde' kan de verdeelde situatie worden omgebogen tot een groeiende eenheid.

Maar dan wel een eenheid in de Messias mét behoud van de eigen identiteit waarbij een Messiasbelijdende jood zijn jood-zijn niet hoeft in te leveren. 'Jullie als joden en niet-joden hebben dan wel een andere achtergrond' hoor ik Paulus zeggen 'maar -Efeze 4 vers 2- verdraag elkaar in liefde'. En dat niet alleen, ik bedoel: dát kan nog een vrij passieve houding zijn. Nee, men moet zich ook actief 'beijveren de eenheid des Geestes te bewaren door de band des vredes'.

Het griekse werkwoord voor 'beijveren' wordt 11 keer in het Nieuwe Testament gebruikt waarvan 7 keer in de brieven van Paulus. De NBG vertaalt het werkwoord in 1 Timoteüs 4 twee keer met 'doe uw best'. Ook in Titus 3 vers 12 wordt het vertaald met 'doe uw best'. Nu, daar zit de oproep in om

je tot het uiterste in te spannen. Dus: met dit werkwoord spoort Paulus de Efeziërs aan om zich bewust en met alle krachten de eenheid na te streven. Eenheid moet in de gemeente topprioriteit hebben. Span je daarvoor in.

En bij dit alles zegt Paulus ook dat het allemaal niet vanzelf gaat. Nee: de handen uit de zakken, de hand aan de ploeg. Er moet worden gewerkt. De eenheid komt niet als een cadeau rechtstreeks uit de hemel vallen. Nee, heel duidelijk stipt Paulus het procesmatige er van aan. Volgens Efeze 2 vers 21 'wórdén joden en heidenen samengevoegd' én 'groeit' de ekklesia...dus: het geheel van joden en heidenen wereldwijd. Ja, als wij ons 'in liefde aan de waarheid houden, groeien wij in alles naar Christus', Efeze 4 vers 15. Span je daarvoor in.

En ik denk dat deze oproep nog steeds actueel is. Als christenen moeten wij eerlijk onder ogen willen zien dat de kerk haar bestaan heeft te danken aan een joodse Messias en aan de zendingsarbeid van joodse apostelen. Toen deze zendingsarbeid erg succesvol was en de ekklesia al snel in meerderheid uit niet-joden bestond, was er voor een joodse identiteit spoedig geen ruimte meer. Spijswetten, sjabbat, besnijdenis: het moest allemaal weg. Het zogenoemde 'joodse christendom' werd er doeltreffend uitgewerkt én de eenheid was gebroken. En dat heeft grote consequenties gehad, tot aan de holocaust toe en daarna.

God zij dank -en zo mogen wij het echt zien- God zij dank, zien wij nu dat er toenadering is tussen joden en christenen. Christenen worden zich steeds meer bewust van de joodse wortels van het Nieuwe Testament. Zij gaan zich meer beseffen dat 'hun' Jezus, een joodse rabbi is, dat de apostelen joden zijn geweest en dat de hele bijbel een joods boek is. Aan de andere is er een groeiend besef onder joden dat Jezus de beloofde Messias is. Ja, er is een groeiende toenadering maar deze toenadering loopt niet parallel met het herstel van de breuk. Er is nog steeds werk aan de winkel. De eenheid is -vanuit de God van Israël- nog steeds een topprioriteit. Eenheid als een getuigenis dat jood en heiden verschillend blijven en elkaar toch liefhebben. Eenheid in de Messias. Eenheid in de liefde. Eenheid als een getuigenis naar buiten.

Zeer waarschijnlijk weet u dat de Efezebrief met de beschrijving van de geestelijke wapenrusting eindigt. Waarom? Zou dat niet te maken kunnen hebben met de strijd om eenheid? Ik bedoel, wie is er nu meer gebrand op totale afbrokkeling van de eenheid van de ekklesia dan de tegenstander? Wie is er nu meer gebrand op het verkillen van de onderlinge liefde dan de tegenstander met wie de gelovige in een voortdurende strijd leeft? Dus: wapenrusting is nodig. Nu wordt de wapenrusting in Efeze 6 veelal uitgelegd aan de hand van de wapenrusting van een romeinse soldaat -en dat is zeker legitiem- maar het vertoont soms ook opmerkelijke overeenkomsten met de kleding van de hogepriester. Kijk maar.

We zullen niet alles bij langs gaan maar in vers 15 schrijft Paulus 'stelt u dan op, uw lendenen omgord met de waarheid'. Nu, een gordel zorgde er voor dat een soldaat geen last had van zijn kleren zodat hij niet struikelde. Maar ook in Exodus 28 komen wij de gordel tegen en wel als de gordel van de priester, wellicht om in de ambtsuitoefening niet door loshangende kleren gehinderd te worden. Met de waarheid zal een gelovige niet struikelen in de strijd.

In vers 15 is ook sprake van 'de voeten geschoeid met de bereidvaardigheid van het evangelie des vredes'. Als wij dit vers lezen, denken wij automatisch aan 'schoenen' maar dat woord wordt hier niet gebruikt. En omdat de hogepriester in het ambt geen schoenen droeg, is dit volgens sommigen een aanwijzing dat Paulus in Efeze 6 meer aan geestelijke wapens dacht dan aan de wapenrusting van een romeins soldaat die juist wel stevige schoenen droeg. De gelovige mag -in beweging gekomen- 'het evangelie des vredes' verder brengen. Het evangelie is de boodschap van vrede tussen God en mens door Jezus Christus en het is boodschap dat -in Christus- de vijandschap tussen jood en heiden is weggenomen.

In vers 16 heeft Paulus het over 'het schild des geloofs waarmee gij al de brandende pijlen van de boze zult kunnen doven'. Wel, het schild van een romeins soldaat werd met -natgemaakt leer-bedeekt. Vijandige pijlen ketsten zo niet alleen af maar het vuur werd ook meteen gedoofd. Nu droeg de hogepriester geen schild maar psalm 3 spreekt over Góð als een schild. 'Maar Gij, HERE, zijt een schild dat mij dekt'. Met andere woorden: ook de gelovigen in Efeze mochten zich realiseren dat God hen als een schild zou beschermen tegen de boze.

En als laatste noem ik vers 17 'en neemt de helm des heils aan'. Nu, voor een soldaat was de bescherming van het hoofd, als het zenuwcentrum van het lichaam, uiterst belangrijk. Ook het hoofd van een hogepriester was bedekt en wel met een soort tulband van wit fijn linnen. En dat als teken van onderwerping aan God en heiliging van het verstand. In Jesaja 59 wordt het hoofddeksel 'de helm des heils' genoemd, 'de helm 'jesjoea'. Wel, in de geestelijke strijd moesten ook de gelovigen in Efeze het verstand aan God onderwerpen en hun denken laten vernieuwen.

En met dat laatste wil vanmorgen eindigen. We leven in een tijd waarin veel verandert, ook de houding van christenen naar het joodse volk. Gelukkig is de vervangingsgedachte op z'n retour máár vrij ongemerkt is daar een vervullingsgedachte voor in de plaats gekomen. Dat hoort vriendelijker maar is -in wezen- hetzelfde. Ja, een bewustmaking van Gods plan met Zijn uitverkoren volk Israël stuit nog steeds op restanten van de vervangingsleer. Met andere woorden: er is nog veel werk aan de winkel dat onze topprioriteit moet hebben. Het idee dat jood en niet-jood in de Messias bij elkaar horen en elkaar tot zegen kunnen zijn dát idee moet echt nog bij veel mensen landen en handen en voeten krijgen. Ja, het lijkt mij goed om te bidden om de vernieuwing van ons denken en om de vrucht van de Geest...om 'de liefde van Jezus Messias'. De liefde die ons in de Messias met God heeft verzoend en die ons als niet-joden met joden kan verzoenen.